

Granskning av vatten och avloppsförsörjning

Trelleborg kommun

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Genomförande och avgränsning	3
2.4. Revisionskriterier	4
3. Granskningsresultat	5
3.1. Planering för utbyggnad av VA-anläggningar	5
3.2. Riskanalys och behovsbedömning	9
3.3. Samverkan	11
3.4. Uppföljning och åiterrapportering	12
4. Slutsats	13
5. Källförteckning	15
6. Revisionskriterium	16
6.1. Kommunallagen (2017:725)	16
6.2. Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster	16
6.3. Vägledning för kommunal VA-planering, Havs- och vattenmyndigheten	16
6.4. Tekniska servicenämndens reglemente	17

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av revisorerna i Trelleborgs kommun granskat tekniska servicenämndens VA-försörjning. Syftet med granskningar var att bedöma om nämnden säkerställer att VA-verksamheten bedrivs ändamålsenligt och med tillräcklig intern kontroll.

Intervjuer med chefer och projektledare med ansvar för den långsiktiga VA-försörjning har genomförts. Dokument såsom flerårsplan, investeringsbudget, vattenplan samt styr- och uppföljningsdokument har även analyserats.

Den sammanfattande bedömningen är att tekniska servicenämnden bedriver VA-verksamheten tillfredsställande. Utifrån granskningens iakttagelser bedöms det även finnas en god samverkan för VA-frågorna.

Trelleborgs kommun befinner sig i en expansiv fas vilket ställer höga krav på kapaciteten i såväl renings- och vattenverk som i ledningsnäten. I granskningen konstateras att det finns en pågående planering för att säkerställa kapaciteten i dricksvattenproduktion och hantering av avloppsvatten. Investeringsplanerna för denna infrastruktur bedöms i rapporten vara kritiska för kommunens möjligheter att växa. Det är därför av vikt att det också är tydligt hur investeringarna ska finansieras. Det anses därför att nämnden bör tydliggöra behovet av långsiktiga taxeökningar. Detta mot bakgrund av att investeringsvolymen kommer påverka taxan över en längre period.

I granskningen görs bedömningen att det finns goda underlag för den långsiktiga planeringen av VA-utbyggnad. Samtidigt slås det fast att vattenplanen inte uppfyller Havs- och vattenmyndighetens rekommendation om en planeringshorisont på 12 år.

Det konstateras i rapporten att tillskottsvatten i avloppsnäten uppgår till 30 procent. Detta är enligt granskarnas bedömning högt och är förknippat med kapacitetsmässiga risker. Sådana risker är också identifierade av VA-verksamheten och det finns aktiviteter kopplat till behoven av åtgärder. Att nämnden har sektionerat upp och tagit fram flödesscheman för ledningsnäten bedöms som positivt för att identifiera störningar och läckage.

I granskningen noteras att tjänstemannaorganisationen har interna målsättningar för VA-verksamheten. I syfte att upprätthålla stringens i målstyrningen menar granskarna att nämnden bör överväga om dessa ska beslutas.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderas tekniska servicenämnden att:

- ▶ Tydliggöra de långsiktiga behoven av taxeförändringar.
- ▶ Överväga att besluta om tjänstemannaorganisationens interna mål för VA-verksamheten.
- ▶ Säkerställa att planeringshorisonten i vattenplanen överensstämmer med Havs- och vattenmyndighetens rekommendationer.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I Trelleborgs kommun ansvarar tekniska servicenämnden för kommunens vatten- och avloppsförsörjning. Kommunfullmäktige har fastställt en VA-plan den 27 april 2020, planen gäller 2020 till 2024.

Underhåll och förnyelse av VA-nätet är en betydande utmaning för Sveriges kommuner och en betydande faktor för att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Brister i underhållet kan leda till försämrad service och kvalitet och det kan bli kostsamt att återställa tillgångarna till ändamålsenlig standard.

Trelleborgs befolkning växer, vilket innebär stora utmaningar för den allmänna VA-anläggningen. Vi går mot ett förändrat klimat, medan VA-anläggningarna är anpassade till dagens klimat. Det förändrade klimatet kommer bl.a. att leda till ökad risk för skyfall, översvämningar, torka, ras, skred och erosion samt försämrad vattenkvalitet.

När det gäller den framtida dricksvattenförsörjningen i Trelleborgs kommun har utredningar visat att uttag av vatten enligt de vattendomar som finns räcker för att försörja Trelleborgs kommun med råvatten fram till 2035. Det krävs dock ombyggnationer i vattenverken för att öka produktionskapaciteten redan inom några år.

Revisorerna i Trelleborgs kommun har, utifrån en bedömning av väsentlighet och risk, funnit det angeläget att granska hur tekniska servicenämnden säkerställer att VA-verksamheten bedrivs ändamålsenligt och med tillräcklig intern kontroll.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte var att bedöma om tekniska servicenämnden bedriver VA-verksamheten ändamålsenligt och med tillräcklig intern kontroll. I granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- ▶ Finns en tydlig planering för utbyggnaden av VA-anläggningarna?
- ▶ Genomförs riskanalyser och behovsbedömningar i tillräcklig utsträckning?
- ▶ Finns en ändamålsenlig samverkan avseende arbetet med den fysiska planeringen?
- ▶ Vilken uppföljning och åiterrapportering sker till ansvarig nämnd?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier. Intervjuer har gjorts med avdelningschef, projekt- och utvecklingsstrateg, enhetschefer för utredning och utveckling, vattenproduktion, avloppsproduktion och distribution samt projektledare i förvaltningen. Dokumentstudierna innefattar bland annat reglemente för tekniska servicenämnden, budget 2023 med flerårsplan 2024-

2025, investeringsbudget 2022-2027, årsredovisning 2022, VA-plan och VA-strategi 2020 - 2024 samt styr- och uppföljningsdokument. Aktuell statistik från förvaltningen har också studerats.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier (för att läsa mer om revisionskriterierna se bilaga 6):

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Plan- och bygglagen (2010:900)
- ▶ Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster
- ▶ Vägledning för kommunal VA-planering, Havs- och vattenmyndigheten
- ▶ Reglemente, Tekniska servicenämnden

3. Granskningsresultat

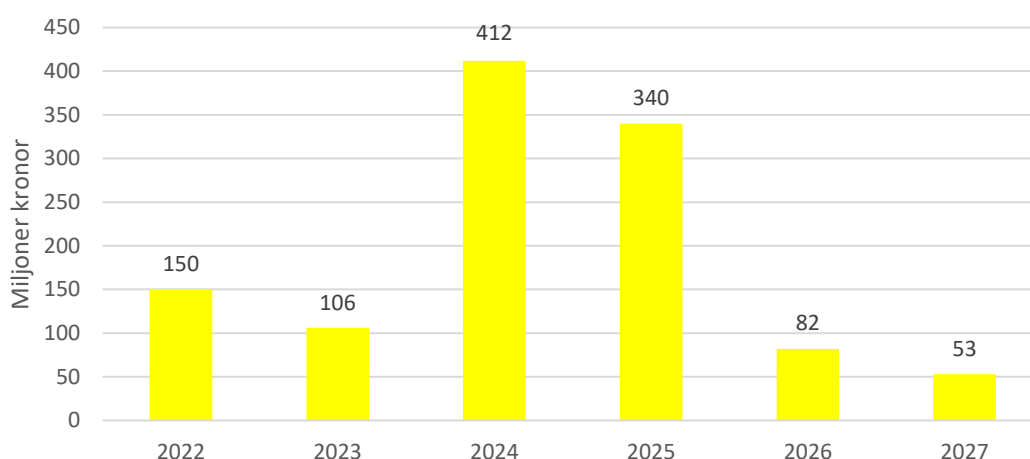
3.1. Planering för utbyggnad av VA-anläggningar

Trelleborg kommuns VA-verksamhet är organiserad i avdelningen Kretslopp och vatten. Avdelningen ansvarar för att hantera hela kretsloppet från upptagande av grundvatten till utsläpp av renat avloppsvatten. I arbetet ingår även utveckling, drift och underhåll av vattenverk, avloppsreningsverk, pumpstationer samt ledningsnät.

Under det kommande decenniet planeras det för flera stora exploateringsprojekt i Trelleborgs kommun. Stadsutvecklingsprojektet *Kuststad 2025* väntas medföra en ökad belastning på de kommunala VA-anläggningarna samt generera ett större produktions- och kapacitetsbehov. I VA-planen framgår att kommunen kommer behöva bygga ut befintliga VA-anläggningar för att klara den kommande expansionen. Fram till 2030 planeras det för investeringar i VA-verksamheten för cirka 1,15 miljarder kronor. Enligt de intervjuade är den strategiskt långsiktiga planeringen för VA-anläggningarna fem år för investeringar.

I sakkontrollen framkommer att det efter senaste budgetarbetet har skett en större förskjutning av utfall avseende investeringsåtgärder. De innebär att de stora investeringstopparna under 2024-2025 (diagram 1 nedan) kommer att flyttas fram till 2027-2028 istället.

Diagram 1: Total investeringsbudget 2022-2027.

Källa: Trelleborgs kommun.

För att beräkna det framtida VA-behovet utgår VA-enheten från förbrukningsprognoser. Vid intervju uppger tjänstemännen att förbrukningsprognoserna grundas på kommunens befolkningsprognos. Den senaste befolkningsprognosen för Trelleborgs kommun visar på en uppskattad ökning med cirka 10 000 invånare fram till 2035. Det motsvarar en årlig genomsnittlig befolkningsökning på 1,2 procent. VA-enheten har därutöver utarbetat en egen

befolkningsprognos till 2070 för att möjliggöra en mer långsiktig planeringshorisont för vattenförsörjningen. I den beräknas en årlig befolkningsökning på cirka 1 procent mellan 2035-2070.

Vid intervju framkommer att enheten arbetar strategiskt med investeringar genom att visualisera VA-taxan för minst tio år framåt. Förvaltningen gör regelbundet ekonomiska simuleringar och har en taxeprognosmodell utifrån olika scenarion. Utformningen av taxan utgår från Svenskt Vattens rekommendationer.

De intervjuade uppger att det utifrån dagens taxenivåer inte finns utrymme för att fullt ut finansiera de kommande årens investeringsvolym. Taxejusteringar kommer enligt bedömningarna vara nödvändiga i syfte att möta de ökade kapitalkostnaderna som följer av expansionen. Det pågår enligt uppgift ett arbete att förankra behoven av höjd taxa. Det anses dock inte finnas en överhängande risk för skattekollektivet att behöva bära delar av kostnaderna. Finansieringen ska ske inom ramen för taxan, samt en investeringsfond för nytt vattenverk i Trelleborg.

Enligt underlag var tidiga bedömningar av behovet av taxeökningar ca 6 procent årligen från 2022. Det framförs dock att denna siffra inte längre är aktuell. Med hänsyn till det rådande ekonomiska läget med ökade räntekostnader, elpriser och inflation uppskattar avdelningen att taxan måste höjas betydligt mer än de tidigare befarat. Enligt uppgift håller en 8-10-års prognos på att tas fram. Ambitionen är att prognosen ska vara klar hösten 2023. Detta i samband med att det årliga taxeärendet presenteras för kommunfullmäktige.

Av intervju framgår att taxenivån är en återkommande diskussion vid nya investeringar. Vid större exploateringar och infrastruktursatsningar i kommunen ska VA-enheten ges möjlighet att på ett tidigt stadie planera för utbyggnaden. För alla investeringar som överstiger 5 miljoner kronor ska kommunen enligt uppgift även se över hur investeringen påverkar VA-taxan.

Det framförs att ett större riskmoment för genomförandet av investeringarna är eventuella personalåtstramningar.

3.1.1. Vattenförsörjning

Det finns tre vattenverk i kommunen. De är belägna i Trelleborg, Klagstorp och Fuglie. Kommunens råvatten utgörs till övervägande del av grundvatten. Dricksvattenförsörjningen i de östra delarna av kommunen kompletteras med dricksvatten från Skurups kommun. Möjligheten att säkra den framtida vattenförsörjningen för kommunens nordöstra delar via Klagstorps vattenverk är under utredning.

Det framförs att kommunen inom en nära förestående framtid kommer att nå maxkapaciteten för vattenproduktion. Det framförs dock att det finns en god säkerhetsmarginal för att klara dagens vattenförbrukning. Ur ett historiskt perspektiv är det bara vid enstaka tillfällen som maxkapaciteten har uppnåtts. Senast detta hände var 2020. Vid förhållande där reservvolymerna utarmas och inte

kan fyllas på under de timmar där förbrukningen är låg kan bevattningsförbud övervägas som alternativ.

I en utredning från 2016 genomförd av en extern teknikkonsultfirma framförs att kommunen behöver öka produktionskapaciteten för att klara framtidens krav på vattenförsörjning. Kommunfullmäktige beslutade 2019 att den framtida vattenförsörjningen i Trelleborgs kommun ska tillgodoses genom egen vattenförsörjning genom grundvatten.

Ett alternativ var att kommunen skulle anslutas till Sydvatten, alternativt att kombinera egen vattenproduktion med försörjning från Sydvatten.

Inriktningsbeslutet var en av anledningarna till behovet av nyinvesteringar. Enligt VA-planen ska kommunen anlägga ett nytt vattenverk i Trelleborg med ny råvattenledning samt nya brunnar. En modernisering och utbyggnad av Klagstorps vattenverk ska därtill genomföras.

I utbyggnadsplanerna ingår också en 18 kilometer lång överföringsledning mellan de två vattenverken. Utöver att öka produktionskapaciteten syftar utbyggnaden till att stärka robustheten i systemet och skapa ökad förmåga till beredskap och redundans i dricksvattenförsörjningen.

Vid intervju framkommer att upphandlingsunderlaget för det nya vattenverket i Trelleborg blev klar under våren 2023. Detaljplaneprocessen för det nya vattenverket har enligt uppgift påbörjats och för närvarande pågår en lokaliseringstudie. Anläggningen beräknas vara klar 2027. Moderniseringen av Klagstorps vattenverk beräknas vara klar 2030.

3.1.2. Avloppsförsörjning

Det finns tre avloppsreningsverk i kommunen; Trelleborg, Smygehamn och Sjörup. Av intervju framgår att Sjörup avloppsreningsverk ska avvecklas 2023.

Enligt en kapacitetsutredning från 2019 av teknikkonsultfirman WSP kommer kommunens avloppsreningsverk ha svårt att klara den prognosticerade belastningsökningen. Utöver belastning kommer inte reningsverken att långsiktigt klara av att upprätthålla biokemiska krav. Enligt prognos kommer anläggningarna klara belastningen fram till 2027. En utbyggnad av avloppsreningsverken bedöms därmed vara mer brådskande än för vattenverken. Nya regelverk och miljökrav från Länsstyrelsen är även bidragande faktorer till varför anläggningarna behöver rustas upp och byggas ut.

För reningsverken i Smygehamn och Trelleborg planeras utbyggnad för att klara de framtida kapacitetskraven. Utbyggnaden av reningsverket i Smygehamn beräknas vara färdigställd 2024. För reningsverket i Trelleborg beräknas utbyggnaden vara färdigställd 2028. De intervjuade uppger att nuvarande kapacitet är tillräcklig fram till dess att reningsverken är redo att tas i bruk efter genomförda investeringar.

I kommunfullmäktiges investeringsplan för 2023-2027 beräknas utbyggnationerna kräva investeringar motsvarande cirka 250 miljoner kronor, varav 161 miljoner kronor för Trelleborg och 85 miljoner kronor för Smygehamn.

Vid intervju framkommer att VA-enheten för närvarande för diskussioner med Trelleborgs Hamn AB angående framtida hantering av avloppsvatten från hamnverksamheten. Intervjupersonerna anger att det finns en överenskommelse mellan kommunen och Trelleborgs hamn AB om att ta emot ledningsburet avloppsvatten mot en taxa som baseras på nivå av förorening. Vidare innebär överenskommelsen att Trelleborgs hamn måste göra en för-rening av sitt avfall innan det kan transporteras vidare ut i avloppsnätet. Avloppsvattnet innehåller bland annat höga kväve- och fosforhalter, tungmetaller och andra föroreningar.

3.1.3. Ledningsnät

I Trelleborgs kommun finns cirka 50 mil kommunala dricksvattenledningar, 40 mil spillvattenledningar (avlopp) och 20 mil dagvattenledningar.

Branschorganisationen Svenskt Vatten rekommenderar en förnysetakt på 100 år för ledningsnät. Det innebär att en förnysetakt på 1 procent årligen. Vid intervju anger tjänstemännen att finns ett angivet mål inom förvaltningen om 1 procent förnysetakt årligen. Målet är dock inte fastställt politiskt av nämnden. Budget för ledningsförnyelse 2023 är beslutat till 20 miljoner kronor vilket är en ökning med 7 miljoner kronor jämfört med föregående år.

I kommunfullmäktiges investeringsplan anges att ledningsnäten mellan 2023-2027 ska förnyas för motsvarande 100 miljoner kronor (20 miljoner kronor årligen). Det saknas enligt uppgift kostnadsprognoser för vissa framtida investeringar i ledningsnätet vilket gör att det kan krävas mer omfattande investeringar än vad som framgår av planen. Förvaltningen har upprättat beräkningar avseende förnysetakten i ledningsnätet för perioden 2010-2100. För 2020-talet beräknas kommunens vattenledningar ha en genomsnittlig årlig förnysetakt på 1,15 procent. Motsvarande siffra för avloppsnätet är 0,68 procent. Enligt prognoserna väntas förnysetakten för både vatten- och avloppsledningar understiga målet om 1 procent i årligt genomsnitt från 2030-talet och framåt.

De intervjuade uppger att det inte finns någon förutbestämd budgetuppdelning för underhåll eller förnyelse av vatten-, avlopps- och dagvattennäten. Vid intervju uppskattar tjänstemännen att förvaltningen de senaste åren har lagt cirka 60 procent av budget på avloppsledningar, 30 procent på vattenledningar och 10 procent på dagvattenledningar. Enligt tjänstemännen beskrivs dagvattenhantering som den stora utmaningen för kommande år. Ledningsnätet är inte dimensionerat för att klara höga inflöden vid skyfall.

3.1.4. Bedömning

Vår bedömning är att nämnden i allt väsentligt har en tydlig och väl genomarbetad planering för VA-utbyggnaden. Bedömningen görs mot bakgrund av att den

strategiska planeringen för utbyggnad baseras på framtagna befolknings- och förbrukningsprognoser. Den nuvarande utbyggnadsplanen säkerställer kapaciteten för produktion av vatten i ca 50 år framöver. Det är vår bedömning att detta är tillräckligt.

De kommande årens investeringar kommer att påverka VA-taxorna. Nuvarande taxenivå kommer enligt iakttagelserna inte att räcka för att klara av kapitalkostnaderna. Det är vår bedömning att nämnden tydligare bör klargöra vilka behov av taxeökningar som krävs och att driva frågan gentemot fullmäktige.

Vi noterar att det finns en intern målsättning att upprätthålla en förnyelsetakt på 1 procent i enlighet med Svenskt Vattens rekommendation. Vi konstaterar dock att detta inte är en fastställd målsättning för nämnden. Det är vår bedömning att nämnden också bör besluta om målbild för att tydliggöra behovet av underhållsfinansiering.

Den nu gällande vattenplanen avser perioden 2020-24. Enligt havs- och vattenmyndighetens vägledning bör planeringen vara minst 12 år. Vi kan konstatera att det finns planering som sträcker sig längre fram än 2024. Vår bedömning är därför att den framtida planeringen bör inkludera samtliga planerade åtgärder och motsvara myndighetsrekommendationerna.

3.2. Riskanalys och behovsbedömning

3.2.1. Vatten- och avloppsförsörjning

Vid intervju framkommer att verksamheten regelbundet simulerar och prövar vatten- och avloppsreningsverkens kapacitet.

I samband med att det nya vattenverket i Trelleborg tas drift är planen att tillfälligt stänga ner Klagstorps vattenverk under tiden för utbyggnad. Det innebär att Trelleborgs vattenverk kommer producera allt dricksvatten. Detta kan enligt tjänstemännen innebära vissa risker. Det framförs dock att kapaciteten i Trelleborgs vattenverk kommer att vara tillräckligt för att täcka bortfallet av produktion i Klagstorp.

Vid intervju framförs att enheten löpande mäter och följer upp grundvattennivån. Detta för att inte riskera överuttag i förhållande till gällande vattendomar. Det framkommer vid intervju att enheten arbetar aktivt med att utöka råvattenuttaget fram till 2035 för att klara det framtida behovet. Enligt uppgift kommer tio nya brunnar lagligprövas 2023.

I 2023 års internkontrollplan anges att det finns en hög risk för att underhållet i anläggningarna kan komma att bli eftersatt på grund av hårda ekonomiska prioriteringar. Detta gäller även för driften till följd av ökade omvärldskostnader. Vid intervju uppger tjänstemännen att det även finns en viss oro för att den ekonomiska utvecklingen kan komma att påverka genomförandet av vissa projekt. Detta anges även i internkontrollplanen som risk. Alla större projekt följs därför upp på månadsbasis.

I riskbedömningsarbetet har enheten bland annat upprättat ett provtagningsprogram för avloppsreningsverken i syfte att följa upp utsläpp till vatten samt slamkvalitet. Programmet innehåller alla lagstadgade parametrar samt vissa frivilliga analyser. Därutöver finns rutiner och driftsinstruktioner för kontroll av utrustning och processer. Kalibreringar och kontroller dokumenteras i en särskild journal. Det finns även planeringsscheman över återkommande arbeten och besiktningar som ska genomföras. Det osäkra omvärldsläget har gjort att enheten intensifierat verksamhetens beredskap och kontinuitetsplanering för att exempelvis kunna hantera brist på processkemikalier, kritiska driftkomponenter och drivmedel.

3.2.2. Ledningsnät

Vid intervju framkommer att förvaltningen genomför olika teoretiska analyser i sin behovsbedömning av ledningsnäten. För ledningsförnyelse och underhållsbehov utgår verksamheten från en teoretisk modell som baseras på livslängd, ledningsnätets ålder samt material. Vid intervju uppger tjänstemännen att det även finns andra påverkande faktorer, exempelvis platsens geografiska förutsättningar.

Det finns en prioriteringsordning vilken nyttjas för underhållsplanering. Intervjupersonerna uppger att enheten de senaste åren har satsat resurser på att underhålla och förnya avlopps- och dricksvattenledningsnäten. Ett framtida fokusområde är dagvattenledningarna. Detta för att säkerställa tillräcklig kapacitet för tillfälligt stora vattenmängder.

I intervju anges att kommunen kommer att behöva bygga ut kustskyddet den kommande 20 årsperioden. Närheten till kusten kommer medföra pumpning av dagvatten vilket kommer att vara kostnadsdrivande och innebära tekniska utmaningar. Kommunen utarbetar för tillfället en fullständig skyfallsplan. Syftet med skyfallsplanen är att ange hur verksamheten ska hantera skyfall samt undvika att kritisk infrastruktur och annan bebyggelse hotas av översvämningar.

Vid intervju framkommer att det varit ett fokusområde att upprätta flödesscheman och sektionering av ledningsnäten i det löpande underhållsarbetet. Detta har stärkt förmågan att upptäcka läckor och se var vattenförlusterna är som störst. Filmning av näten används också i syfte att upptäcka läckor och brister enligt de intervjuade.

Personalens kompetens och engagemang lyfts fram som nyckelfaktorer i enhetens arbete med att bedöma och åtgärda identifierade risker i ledningsnäten. Arbetet med att rusta upp ledningsnäten har enligt intervjupersonerna gett goda resultat och bidragit till att höja ledningsnätets standard.

Enheten för kretslopp och vatten har satt upp en målsättning om att ha ett utläckage av dricksvatten på maximalt 8 procent. Enligt uppgift nåddes målet 2022. Vad gäller inläckage i avloppsnätet ligger kommunen enligt uppgift på omkring 30 procent årligen. Av intervju framgår att enheten för tillfället har tre utredningsingenjörer, varav en som enbart fokuserar på få ner mängden tillskottsvatten i avloppsnätet.

3.2.3. Bedömning

Det är vår bedömning att det finns en god förmåga för att bedöma risker kopplat till VA-anläggningarna. Vi menar att utläckage från dricksvattennäten enligt vår erfarenhet ligger väl inom acceptabel nivå. Omfattningen av tillskottsvatten i avloppsledningsnäten behöver dock minska. Detta då det utgör en påfrestning för kapaciteten i reningsverken i ett redan ansträngt läge. Vi ser därför positivt på verksamhetens fokus på att minska inläckage.

3.3. Samverkan

I VA-policyn anges att kommunen ska säkerställa vattenförsörjning och avloppshantering genom lokal och regional samverkan och planering samt att VA-frågorna ska genomsyras av en förvaltningsövergripande arbetsprocess. VA-frågor av strategisk och operativ karaktär ska även samordnas utifrån en tydlig roll- och ansvarsfördelning för att underlätta vid byggande och utveckling.

Vid intervju framförs att det finns ett tätt samarbete mellan VA-verksamheten och övriga kommunala verksamheter i frågor som rör den fysiska planeringen. Varje detaljplaneprocess omfattar en fördjupad samverkan där VA-enheten yttrar sig i frågor som innebär konsekvenser för VA-verksamheten. I denna process används modelleringsmodellen "Mike Urban" för att avgöra förutsättningar gällande bland annat flöden, hastighet i ledningsnätet, eventuella förträngningar och dricksvattenstatus.

Inom tekniska serviceförvaltningen ryms stadsmiljöavdelningen som bland annat ansvarar för allmän plats i Trelleborgs kommun. De ansvarar normalt sett även för de åtgärder gällande dagvatten som berör skyfall. I förvaltningen finns en projektenhet som svarar för att utföra teknisk projektering i kommunen samt planering och genomförande av projekt. VA-verksamheten, stadsmiljö och projektenheten samverkar framför allt i frågor om rör hantering av dagvatten i samhällsbyggnadsprocessen.

Kuststadsprojektet och den planerade stadsomvandlingen medför att VA-verksamheten har regelbunden kontakt med övrig kommunal förvaltning, särskilt samhällsbyggnadsförvaltningen. De intervjuade uppger att samarbetet med planenheten och mark- och exploateringsenheten fungerar väl. Vidare uppger de att samarbetet utvecklats mycket de senaste åren och att de upplever ett högre tempo i detaljplaneprocessen än tidigare.

I VA-policyn framgår att frågan om dagvattenhantering ska finnas med i alla detaljplaner och vid behov ska verksamhetsområden för dagvatten inrättas. Vid intervju uppger tjänstemännen att samarbetet kring dagvattenhantering generellt fungerar bra. Däremot saknas en sammanhållen kommunal funktion för dagvattenhantering vilket skulle kunna ge potentiella samordningsvinster, menar de.

Kommunen bedriver i huvudsak drift- och underhållsdelen i egen regi med anställda ingenjörer inom VA, miljö och processteknik samt maskinförare, undersökare, rörläggare, anläggare och drifttekniker. Den strategiska planeringen för VA-

försörjningen och andra långsiktiga utvecklingsfrågor hanteras i viss utsträckning inom kommunen samt med hjälp från externa konsulter. Det framkommer vid intervju att flera tjänstemän önskar ha fler medarbetare på den operativa sidan vid projektering. Att kommunen ofta väljer att ta in externa konsulter leder enligt flera intervjuade till att projekten blir sämre ur ett kostnads-, kompetens- och närhetsperspektiv. Med egna kommunala projektörer skulle kommunen enligt de intervjuade få en bättre helhetslösning och mer ekonomiskt hållbara projekt.

3.3.1. Bedömning

Det är vår bedömning att det finns en tillräcklig samverkan för VA-frågor inom kommunen.

3.4. Uppföljning och återrapportering

Vid intervju framkommer att förvaltningen löpande återrapporterar till nämnden avseende ekonomisk uppföljning och prognoser. Rapporteringen innefattar månatliga prognoser och slutkostnadsprognoser för investeringsprojekt. Förvaltningen rapporterar även om pågående projekt en gång i kvartalet genom så kallade informationsärenden.

Dialogen mellan tjänstemannaorganisationen och nämnden anses vara god. Av intervju framgår att tjänstemännen är noggranna med att återkoppla till politiken om aktuella händelser i verksamheten. Detta för att säkerställa att nämnden har tillräckliga underlag att fatta beslut på.

Av erhållet material framgår att nämnden 2022 utgick från två effektmål; Att säkerställa att utläckage av dricksvatten via det trycksatta ledningsnätet understeg 15 procent och att volymen råvatten till vattenverket i Trelleborg skulle öka till 550 m³/h.

Vid granskningstillfället saknar nämnden fastställda effektmål för 2023. I förslaget till nya effektmål för 2023 framgår att verksamheten ska arbeta utifrån målet att minst 89 procent av medborgarna ska vara nöjda med VA-hanteringen i kommunen. I övrigt saknas politiska mål för verksamheten. Enligt uppgift har det varit ett önskemål från politiskt håll att effektmålen ska vara få till antalet.

Av intervju framgår att tjänstemannaorganisationen har satt upp egna mål för verksamheten avseende perioden 2023-2030. Vid sakkontroll framkommer att målen tagits fram för att konkretisera avdelningens arbete och vilja. Avdelningen har enligt uppgift presenterat de interna målen för nämnden.

3.4.1. Bedömning

Det är vår bedömning att återrapporteringen är tillräcklig. Vi noterar att tjänstemannaorganisationen kompletterat effektmål med interna mål för VA-verksamheten. I syfte att skapa stringens i målstyrningen menar vi att nämnden bör pröva huruvida dessa mål ska beslutas om.

4. Slutsats

Det är vår sammanfattande bedömning att tekniska servicenämnden bedriver VA-verksamheten tillfredsställande. Det finns enligt vår mening också en god samverkan för VA-frågorna.

Trelleborgs kommun befinner sig i ett expansivt läge vilket ställer höga krav på kapaciteten i såväl renings- och vattenverk som i ledningsnäten. Vi kan i granskningen konstatera att det finns en pågående planering för att säkerställa kapaciteten i dricksvattenproduktion och hantering av avloppsvatten. Investeringsplanerna för denna infrastruktur är enligt vår mening kritiska för kommunens möjligheter att växa. Det är därför vår bedömning att det är av vikt att det också är tydligt hur investeringarna ska finansieras. Vi menar att nämnden bör tydliggöra behovet av långsiktiga taxeökningar. Detta mot bakgrund av den förväntat höga utvecklingen av taxan givet den omfattande investeringsvolymen.

Det är vår bedömning att det finns goda underlag för den långsiktiga planeringen. Vi vill dock poängtera att vattenplanen bör motsvara Havs- och vattenmyndighetens rekommendation om planeringshorisont på 12 år.

Vi menar att omfattningen av tillskottsvatten i avloppsledningsnäten behöver minska. Detta då det utgör en påfrestning för kapaciteten i reningsverken i ett redan ansträngt läge. Dessa risker är också identifierade av VA-verksamheten och det finns aktiviteter kopplat till behoven av åtgärder. Vi ser positivt på nämndens sektionering och flödesscheman i syfte att identifiera störningar och läckage.

Vi noterar i granskningen att tjänstemannaorganisationen har interna målsättningar kopplat till VA-verksamheten. I syfte att upprätthålla stringens i målstyrningen menar vi att nämnden bör överväga huruvida dessa ska beslutas om.

Revisionsfråga	Svar
Finns en tydlig planering för utbyggnaden av VA-anläggningarna?	Ja.
Genomförs riskanalyser och behovsbedömningar i tillräcklig utsträckning?	Ja.
Finns en ändamålsenlig samverkan avseende arbetet med den fysiska planeringen?	Ja.
Vilken uppföljning och återrapportering sker till ansvarig nämnd?	Återrapporteringar sker löpande för såväl ekonomi som verksamhet.

Vi rekommenderar tekniska servicenämnden att:

- ▶ Tydliggöra de långsiktiga behoven av taxeförändringar.
- ▶ Överväga att besluta om tjänstemannaorganisationens interna mål för VA-verksamheten.
- ▶ Säkerställa att planeringshorisonten i vattenplanen överensstämmer med Havs- och vattenmyndighetens rekommendationer.

Linus Aldefors

EY

Max Blomberg

EY

5. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Avdelningschef Kretslopp och vatten
- ▶ Enhetschef utredning/utveckling
- ▶ Projektledare tekniska förvaltningen
- ▶ Enhetschef distribution
- ▶ Enhetschef vattenproduktion
- ▶ Enhetschef avloppsproduktion
- ▶ Projekt- och utvecklingstrateg

Analyserade dokument

- ▶ VA-plan 2020-2024
- ▶ VA-strategi 2020-2024
- ▶ VA-översikt 2020-2024
- ▶ Delegationsordning
- ▶ Budget 2023
- ▶ Internkontroll uppföljning 2022
- ▶ Verksamhetsplan 2023
- ▶ Årsanalys 2022
- ▶ Tekniska servicenämndens effektmål
- ▶ Dagvattenpolicy
- ▶ Målbild Kretslopp och vatten
- ▶ Driftprojekt femårsplan
- ▶ Investeringsplan VA
- ▶ Förnyelseplan 2023-2027
- ▶ Uppföljning projekt
- ▶ Befolkningsprognos 2020-2035
- ▶ PM kapacitetsutredning
- ▶ Miljörapporter reningsverk
- ▶ Utredning vattenförsörjning

6. Revisionskriterium

6.1. Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

6.2. Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

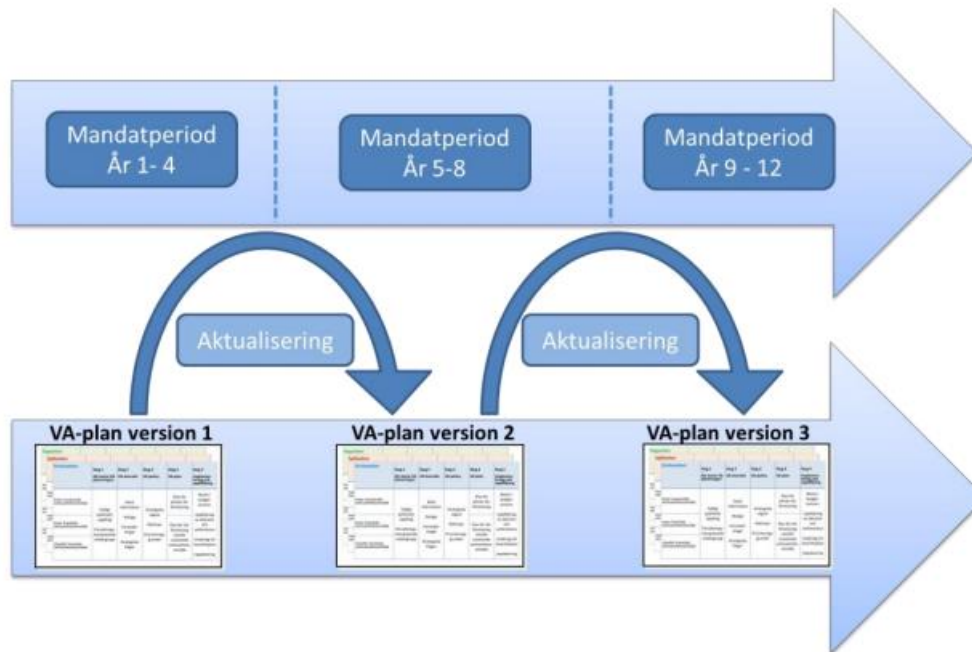
Enligt 6 a-6 b §§ ska det finnas en aktuell vattentjänstplan i varje kommun. Kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Vidare ska den innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Av 10 § framgår att en allmän VA-anläggning skall ordnas och drivas så att den uppfyller de krav som kan ställas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och med hänsyn till intresset av en god hushållning med naturresurser. Enligt 13 § är det VA-huvudmannen som ska ordna ledningar och andra anordningar för vattenförsörjning till eller avlopp från varje förbindelsepunkt, anordningar för bortledning av vatten som inte sker genom en förbindelsepunkt samt de anordningar som i övrigt behövs för att VA-anläggningen skall kunna fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet.

6.3. Vägledning för kommunal VA-planering, Havs- och vattenmyndigheten

Enligt Havs- och vattenmyndigheten bör arbetet med en VA-plan föras av en VA-översikt som beskriver omvärldsfaktorer, nuläge, förutsättningar och framtida behov för VA-försörjningen. VA-översikten bör innehålla relevanta lagkrav och mål för VA-försörjningen, beskrivning av nuvarande VA-försörjning, ekonomiska och naturgivna förutsättningar samt strategiska frågor av betydelse för kommunens utveckling. Innan VA-planen kan fastställas bör även en VA-policy fastställas med strategiska vägval och prioriteringsgrunder som sammanfattar kommunens ställningstaganden med VA-översikten som underlag. Utifrån VA-översikten och VA-policyn utarbetas kommunens VA-plan. VA-planen bör innehålla konkreta handlingsplaner för de förändringsbehov som identifierats kunna utgöra underlag för beslut om finansiering av föreslagna åtgärder. Den bör tas fram genom ett

förvaltningsövergripande arbete och vara väl politiskt förankrad. VA-planen bör även uppdateras varje mandatperiod, i samband med att översiktsplanen ses över, och kompletteras med nytt underlag efterhand.

En VA-planeringsprocess sträcker sig över en lång tidsperiod. Här är ett exempel på en VA-plan som sträcker sig över minst 12 år och som aktualiseras en gång per mandatperiod. Vid varje aktualisering flyttas planeringen ytterligare fyra år framåt i tiden varför planeringshorisonten ständigt är minst 12 år.

6.4. Tekniska servicenämndens reglemente

Enligt § 1 i reglementet ska nämnden ansvara för att fullgöra uppgifter inom vattenförsörjning, avlopps- och dagvattenhantering. Det framgår även av § 2 att nämnden, i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt beträffande resurser, mål, inriktning, omfattning och kvalitet samt de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning och bestämmelser i detta reglemente ska:

1. Se till att verksamheten bedrivs i enlighet därmed,
2. följa och driva utvecklingen,
3. vidta de åtgärder och göra de framställningar som nämndens ansvar påkallar,
4. lämna begärda yttranden till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige,
5. ange mer detaljerade mål och förutsättningar för förvaltning och verkställighet av nämndens uppgifter,
6. till kommunstyrelsen upprätta förslag till budget,

7. utifrån kommunfullmäktiges beslut om budget fastställa internbudget,
8. utfärda anvisningar för den ekonomiska förvaltningen,
9. utfärda övriga tillämpningsanvisningar som behövs i verksamheten, samt
10. informera om nämndens verksamhet i kommunen.